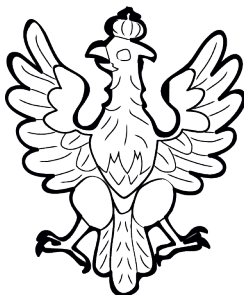

WOJNA POLSKO-BOLSZEWICKA 1920 ROKU

CIEKAWOSTKI I ŁAMIGŁÓWKI DLA DZIECI

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Rzeszowie

Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
we Lwowie

1920 1940 1980

PIŁSUDSKI I PETLURA

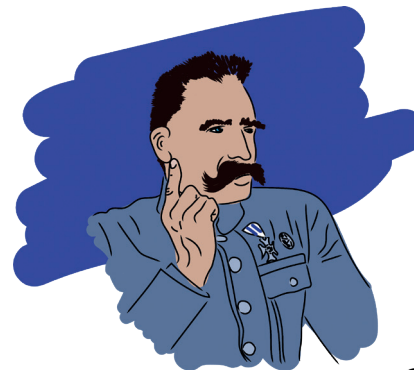

Symon Petlura i Józef Piłsudski w Winnicy. Wyprawa kijowska, 16 maja 1920 r.

W wyniku I wojny światowej (1914-1918) mocarstwa rządzące środkową i wschodnią Europą uległy osłabieniu. Dzięki temu znajdujące się pod ich władzą narody (jak np. Polacy i Ukraińcy) mogły utworzyć niepodległe państwa. Jednak wkrótce rządzący Rosją bolszewicy rozpoczęli odzyskiwanie utrac-

nych ziem. Prawie całkowicie zajęli Ukrainę i prowadzili wojnę z Polską. Przywódcy tych państw – Symon Petlura i Józef Piłsudski postanowili więc połączyć siły w walce ze wspólnym wrogiem. W kwietniu 1920 r. podpisano sojusz i ruszyło wspólne natarcie w celu wyzwolenia Ukrainy.

JÓZEF PIŁSUDSKI

SYMON PETLURA

ZADANIE

Która droga doprowadzi Piłsudskiego i Petlurę do podpisania porozumienia?

Napisz właściwy numer drogi:

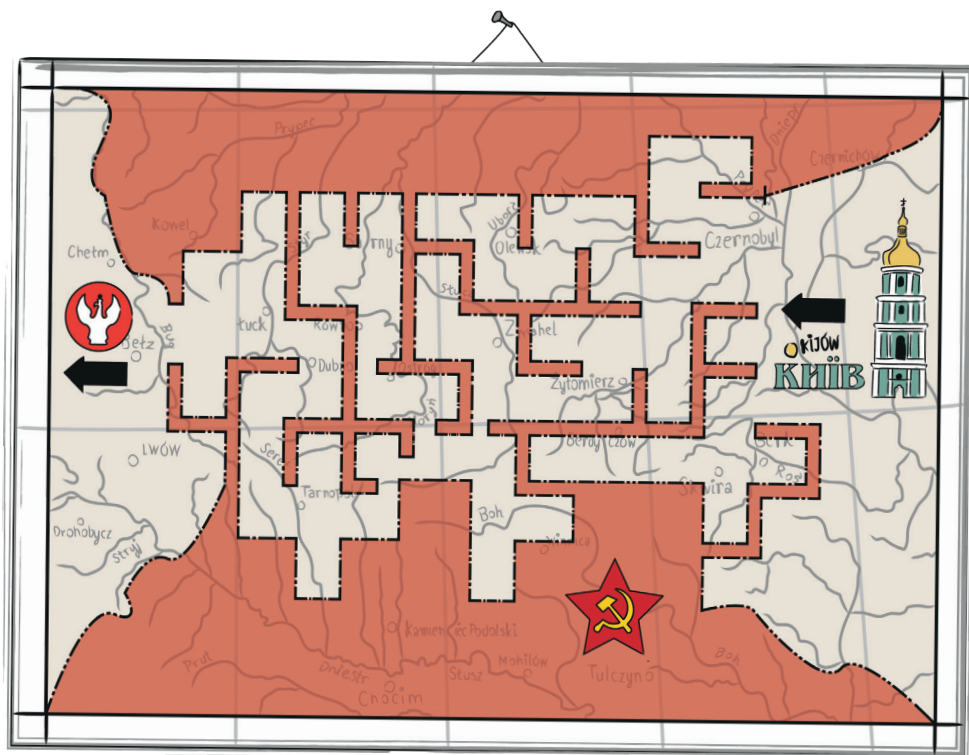
.....

KIJÓW

Po początkowych sukcesach, kiedy Polacy i Ukraińcy zajęli Kijów, na front przybyła armia konna Siemiona Budionnego. Wdarła się na tyły wojsk polskich i zagroziła okrążeniem oddziałów zgrupowanych w Kijowie. Na szczęście udało się im wycofać na zachód i kontynuować walkę.

ZADANIE

W labiryncie na mapie poniżej wyrysuj drogę odwrotu oddziałów polskich z Kijowa.

CIEKAWOSTKA

Podobno pierwsi polscy żołnierze wjechali do Kijowa 5 maja 1920 r. opanowanym na przedmieściach tramwajem. Dwa dni później, bez większych walk, wojsko polskie zajęło miasto.

ZADANIE

Przypatrz się uważnie rysunkom polskiego żołnierza i znajdź pięć różnic:

- 1..... 2..... 3.....
- 4..... 5.....

BITWA WARSZAWSKA

Również na północnym odcinku frontu nastąpiło na początku lipca 1920 r. silne uderzenie armii dowodzonej przez marszałka Michała Tuchaczewskiego, która szybko posuwała się na zachód, grożąc całkowitym pokonaniem Polski. Nastąpiła wielka mobilizacja polskiego społeczeństwa i formowanie Armii Ochotniczej, ale Armia Czerwona zbliżała się do Wisły. Dopiero w połowie sierpnia, kiedy wojska sowieckie zaangażowały się w zaciekle walki na przedpolach Warszawy, Polakom udało się wyprowadzić kontruderzenie i pokonać przeciwnika.

CIEKAWOSTKA

W górnej części obrazu namalowana jest Matka Boska, ponieważ przelomowe zwycięstwo pod Radzyminem Polacy odnieśli 15 sierpnia, kiedy obchodzone jest święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. W ciągu kilku następných dni zadano bolszewikom olbrzymie straty i odrzucono ich daleko od Warszawy. Wydarzenie to nazwano "Cudem nad Wisłą". Ze względu na towarzyszące walkom żarliwe modlitwy za Ojczyznę, w powszechnej opinii Polaków sukces nie był wyłącznie zasługą żołnierzy. Od 1923 r. w dniu 15 sierpnia obchodzone w Polsce Święto Żołnierza (obecnie Święto Wojska Polskiego).

ZADANIE

Bitwa Warszawska przeszła do historii jako „Cud nad Wisłą”. Obraz pod tym tytułem namalował Jerzy Kossak. Niestety, podczas sprzątania w muzeum, tabliczki z opisami elementów obrazu oznaczone strzałkami rozsypały się. Wpisz **numery** opisów przy właściwych strzałkach:

1. Sztandar polski;
2. Sztandar sowiecki;
3. Ksiądz Ignacy Skorupka – kapelan ochotników, który poległ w bitwie;
4. Harcerz – ochotnik wojska polskiego;
5. Kobieta – ochotniczka wojska polskiego;
6. Józef Piłsudski na czele polskich wojsk przygotowujących się do kontruderzenia;
7. Husaria – symboliczne nawiązanie do ocalenia Europy przed wrogami chrześcijaństwa (jak w 1683 r. pod Wiedniem);

ZADWÓRZE

W czasie, gdy trwały walki pod Warszawą, armia konna Siemiona Budionnego zaatakowała Lwów. Jego mieszkańcy licznie zgłasza-
li się do obrony miasta. Symbolem ich bohaterstwa stała się rozegrana 17 sierpnia 1920 r. bitwa pod Zadwórzem. Kilkusetosobowy oddział polski bronił się tam do ostatniego naboju przed sowiecką kawalerią. Większość obrońców niestety poległa. Na ich cześć usypano kopiec – pomnik.

CIEKAWOSTKA

Wśród ochotników było wielu młodych ludzi, którzy bronili Lwowa w 1918 r. („Orlęta Lwowskie”). Jednym z nich był **Konstanty Zarugiewicz**. Poległ on pod Zadwórzem w wieku zaledwie 19 lat. W 1925 r. jego mamę Jadwigę poproszono o wybranie mogiły, z której ciało przeniesiono do utworzonego wówczas w Warszawie Grobu Nieznanego Żołnierza, symbolizującego bezimiennych obrońców Ojczyzny.

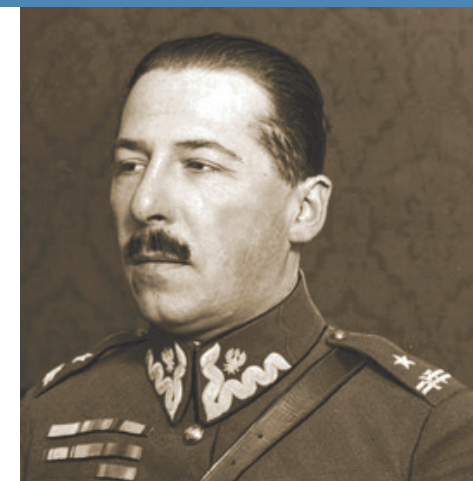

ZADANIE

Zaznacz właściwe miejsce spoczynku **Nieznanego Żołnierza** w Warszawie.

CIEKAWOSTKA

Ważną rolę podczas wojny odegrał polski radiowywiad. Dzięki złamaniu rosyjskich szyfrów poznawano treść nadawanych depeusz. W ten sposób zdobywano informacje o miejscu pobytu wojsk nieprzyjaciela i jego zamiarach.

ZADANIE

Rozwiąż rebus a dowiesz się jak nazywał się dowódca bohaterów spod Zadwórz. Wpisz niżej jego imię i nazwisko:

.....
.....

J a n - - - - -

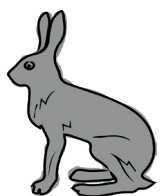
Słowo do odszyfrowania:

61 81 03 21 63 29 03 87 61 47

CHROBRY

+

+

POD = Z A

+

LA

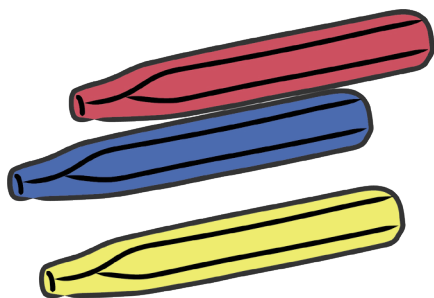
ZADANIE

Odszyfruj powyższy tekst wykorzystując klucz. W ten sposób poznasz **nazwisko oficera**, który złamał rosyjskie szyfry i przyczynił się do polskiego zwycięstwa. Uzupełnij podpis pod jego zdjęciem

?	1	3	5	7	9
2	Aa	Bb	Cc	Dd	Ee
4	Ff	Gg	Hh	Ii	Jj
6	Kk	Ll	Ll	Mm	Nn
8	Oo	Pp	Rr	Ss	Tt
0	Uu	Vv	Yy	Zz	

LWÓW ODZNACZONY VIRTUTI MILITARI

22 listopada 1920 r. Lwów jako pierwsze polskie miasto został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Wojennego Virtuti Militari. W ten sposób doceniono zarówno samodzielną walkę mieszkańców miasta o przyłączenie go do Polski w 1918 r., jak i obronę przed natarciem Rosjan w 1920 r.

ZADANIE

Pokoloruj herb Lwowa
(wzór z 1936 r.):

- Ornamenty korony;
- Lew w bramie;
- Gwiazda nad lwią łapą;
- Obwódki Virtuti Militari;

Złoty

- Wypełnienie korony;
- Górny kolor szarfy;
- Obwódka szarfy;
- Ściany wież pośrodku;
- Ściana muru niżej;

Czerwony

- Tło za wieżami;
- Dolny kolor szarfy;
- Baretka Virtuti Militari;

Niebieski

- Tło bramy, za lwem;
- Pasy baretok Virtuti Militari;

Czarny

- Napis na szarfie herbu;
- Zwieńczenia wież pośrodku;
- Zwieńczenie muru niżej;
- Ościeżnica bramy z lwem;
- Kratownica bramy z lwem;
- Poduszka między lwią łapą a gwiazdą;
- Orzeł w środku Virtuti Militari;

Biały

- Liście wieńca u dołu;

Zielony

- Ramiona Virtuti Militari;

Srebrny

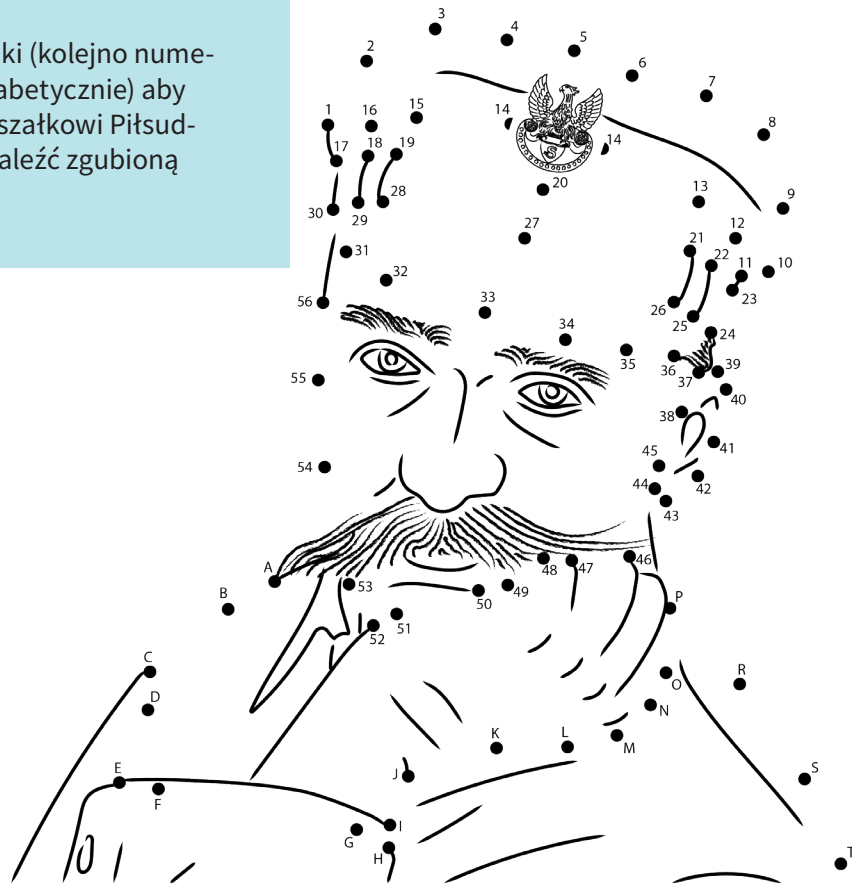
PO BITWIE WARSZAWSKIEJ

Po bitwie warszawskiej Polska znowu zwyciężyła, ale była wyczerpana wojną. W październiku 1920 r. zawarto więc rozejm, a w marcu 1921 r. podpisano w Rydze pokój ją kończący. Na terytorium większości ziem dawnej carskiej Rosji uformowało się

w 1922 r. nowe państwo – Związek Socjalistycznych Republik Sowietkich. W 1939 r. sprzymierzyło się ono z Niemcami, aby ponownie zagarnąć ziemie wschodniej Polski, co dało początek II wojnie światowej.

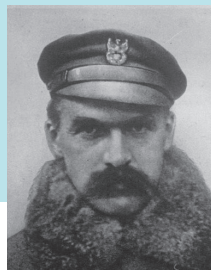
ZADANIE

Połącz kropki (kolejno numerycznie i alfabetycznie) aby pomóc marszałkowi Piłsudskiemu odnaleźć zgubioną czapkę.

ZADANIE

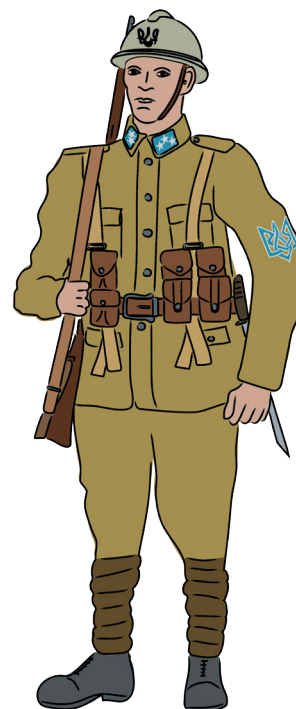
Przyporządkuj nazwisko do dowódcy i dowódcę do żołnierza:

Michał
TUCHACZEWSKI

Józef
PIŁSUDSKI

Symon
PETLURA

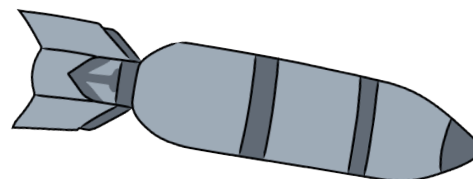
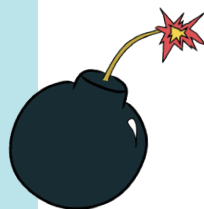
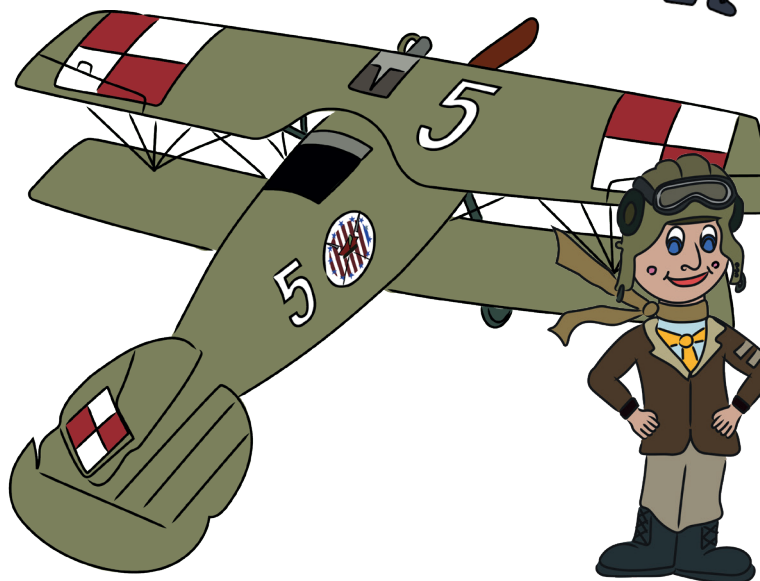
AMERYKANIE POD LWOWEM

W czasie wojny polsko – bolszewickiej w szeregach polskiego wojska walczyła grupa amerykańskich lotników. Amerykanów przydzielono do 7 Eskadry Myśliwskiej noszącej, od grudnia 1919 r., imię Tadeusza Kościuszki. Eskadra wstąpiła się walkami z konną armią Siemiona Budionnego.

ZADANIE 1

Ogłoszono alarm! Na wschód od Lwowa zwiadowcy zauważyli bolszewicką konnicę. Piloci do maszyn! Na spokojnym do tej pory lotnisku rozpoczęła się gorączkowa krzątanina. Zaczęto przygotowywać samoloty do startu. Jednym z pilotów biegnących do samolotu jest Amerykanin kpt. Merian Cooper. Do startu zostało tylko kilka minut, pomóż Cooperowi przygotować się do startu. Dobierz odpowiednie wyposażenie. Spiesz się! Za chwilę start.

Za pomocą linii przyporządkuj właściwe wyposażenie do samolotu i pilota. Wybieraj uważnie.

ZADANIE 2

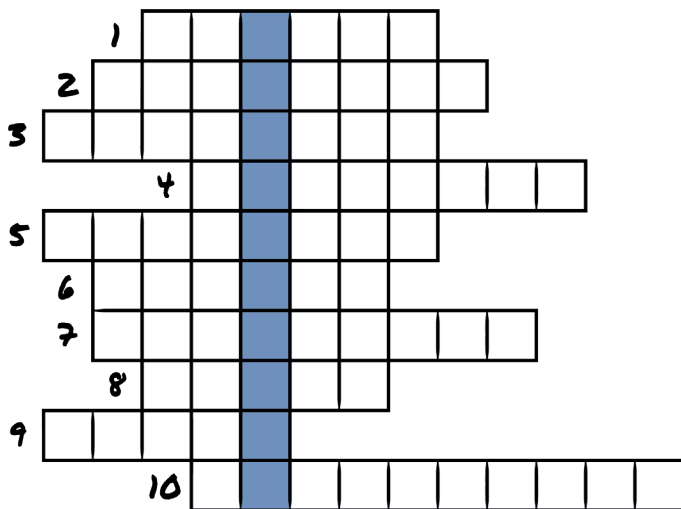
Kpt. M.C. Cooper po powrocie do USA rozpoczął karierę dziennikarską a później filmową. Był scenarzystą i współtwórcą jednego z najstojniejszych filmów w historii kina. Podaj tytuł tego filmu. W internecie znajdź informacje o Cooperze i jego filmowej działalności. Odpowiedź wpisz poniżej:

.....
🔍 Merian C. Cooper|

KRZYŻÓWKA

Rozwiąż krzyżówkę i napisz otrzymane z liter na ciemnym polu hasło:

.....

1. Układ na podstawie którego następuje przerwanie działań wojennych.
2. Wieś w rejonie Lwowa, gdzie 17 sierpnia 1920 r. miała miejsce krwawa bitwa, którą upamiętnia pomnik w formie kopca.
3. Miasto na północny wschód od Warszawy, gdzie w sierpniu 1920 r. rozegrała się bitwa przedstawiona na obrazie J. Kossaka „Cud nad Wisłą”.
4. Osoba dobrowolnie zgłaszająca się do jakiegoś działania, np. służby w wojsku.
5. Sojusznicy Polski w wojnie 1920 r.
6. 15 sierpnia w polskim kalendarzu.
7. Naczelnik państwa i dowódca wojsk polskich podczas wojny w 1920 r.
8. Starcie zbrojne stron prowadzących wojnę.
9. Miasto zajęte przez wojsko polskie w maju 1920 r. – stolica Ukrainy.
10. Ugrupowanie rządzące Rosją w czasie wojny z Polską.

! Wszystkie potrzebne informacje znajdziesz na poprzednich stronach książeczki !

Autorzy zbioru:
Zenon Fajger (IPN Rzeszów), Maciej Rędziniak (IPN Rzeszów)

Konsultacja:
Katarzyna Kyc (IPN Rzeszów)

Recenzja:
dr Zofia Fenrych (IPN Szczecin)

Rysunki:
Oliwia Rydz

Opracowanie graficzne:
Karol Czechowicz (IPN Rzeszów)

Źródła:

str. 2 – fot. Piłsudskiego i Petlury: domena publ. (A. Szelągowski, *Wiek XX*, Warszawa 1938);
str. 5 – fot. w tle *Polscy żołnierze wkraczają do Kijowa*: domena publ. (Dziesięciolecie Polski
Odrodzonej. *Księga Pamiątkowa 1918-1928*, Kraków-Warszawa 1928, s. 111); str. 6-7 – frag. ob-
razu: domena publ. (oryg. w zb. Muzeum Diecezjalnego w Toruniu); str. 9 – fot. K. Zarugiewcza:
domena publ. (Pismo Archidiecezjalnego Związku Ormian we Lwowie *Postaniec św. Grzegorza*
VII-IX 1938), fot. J. Kowalewskiego: NAC, fot. Grobu NN Żołnierza w Warszawie: domena publ.
(wyk. A. Otrębski), fot. Łuku Tryumfального w Paryżu: domena publ. (wyk. Novalis31), fot.
Vittoriano w Rzymie: domena publ. (wyk. Rabax63); str. 13 – fot. Piłsudskiego: NAC, fot. Petlury:
Centralne Archiwum Państwowe Ukrainy, fot. Tuchaczewskiego: domena publ.;